

IX. 1058

Tisztelt példány

A FIATALKORUAK
BUDAPESTI FELÜGYELŐ HATÓSÁGÁNAK KIADVÁNYAI

2

PATRONÁZS-MUNKA ÉS
A FIATALKORUAK FELÜGYELŐ
HATÓSÁGA

IRTA :

FINKEY FERENC

ny. koronagyész

a Fiatalkoruk budapesti Felügyelő Hatóságának
elnöke

BUDAPEST, 1943.

ATTILA-NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

A FIATALKORUAK
BUDAPESTI FELÜGYELŐ HATÓSÁGÁNAK KIADVÁNYAI

2

PATRONÁZS-MUNKA ÉS
A FIATALKORUAK FELÜGYELŐ
HATÓSÁGA

IRTA :

FINKEY FERENC

ny. koronaügyész

a Fiatalkoruak budapesti Felügyelő Hatóságának
elnöke

IX. 1058

BUDAPEST, 1943.

ATTILA-NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

1934. évi

REDAKCIÓS SZÁMOK
ÖLENYOMAT

Különnyomat

a Magyar Jogi Szemle XXIV. évfolyamának 1. számából.

8201.XI

Felelős kiadó: Dr. Keller Lajos, a Fiatalok budapesti Felügyelő
Hatóságának h. elnöke.

12.359 Attila-nyomda részvénytársaság Budapest
II. kerület, Szász Károly-utca 3-5. — Telefon: 150-080.
Igazgató: KULCSÁR ANDOR.

Patronázs-munka és a Fiatalkorúak Felügyelő Hatósága¹.

Jogászok és jogbölcsesek gyakran idézik Kant-nak azt a mondását, hogy a jogászok még mindig keresik a jogról szóló definíciójukat. Hogy miért, erre helyesen feleli egyik korán elhunyt jogbölcészünk, *Kasza József*, hogy a jog fogalma is egyike azoknak a fogalmaknak, melyeknek világa mellett futjuk meg földi pályánkat, de amelyeknek egyszerűsége és szemképráztaató fénye egyszersmind legnagyobb akadály a megismerésének.

A patronázs fogalma jelentőségére nézve ugyan nem sorozható az ilyen nagy bölcészeti problémák közé, de értelmére, meghatározásának nehézségére nézve szintén ilyenformán vagyok vele, mint *Kasza József* volt a jog fogalmának definíciójával.

A patronázs is — éppúgy, mint a jog vagy az igazság — oly fogalom, melyet serdülő korunktól fogva ezerszer hallottunk s felnőtt korunkban ezerszer volt alkalmunk gyakorlatilag is megismerni és tetteleg végezni is. De ha azt kérdem, mi is hát a patronázs, miben áll a patronázs munka lényege, legfőbb jellemvonása, azt hiszem, a legkülönbözőbb feleleteket fogom kapni kérdésemre. Egyik ebben, másik amabban látja a patronázs lényegét és jelentőségét, úgy hogy erre nézve is elmondhatjuk a régi római jogi szálló igét: *Quot capita tot sensus*, ahány ember, annyiféle a felelet.

Nem kívánok azonban ezúttal fogalmi elemzésekbe bocsátkozni. Céлом csupán az, hogy a patronázs-ügy új munkásainak bemutassam pár vonással azt, hogy milyen széles és sokirányú az a nemes emberbaráti munka, amire vállalkoztak, hányféle és milyen irányú területeken kell tevékenykedniök, ha ezt az áldozatos feladatot híven és sikeresen akarják betölteni.

Ezért minden fogalmi elemzés, az irodalmi vitatkozások, hazai és külföldi írók meghatározásainak, azok bírálatainak mellő-

¹ A Fiatalkorúak Felügyelő Hatóságának 1942. november 20-án megnyitott előadássorozatán tartott értekezés.

zésével, egyszerűen a magam — bizonyára szintén kifogásolható, talán szintén egyoldalú — meghatározását, illetőleg a patronázs és a patronázmunka mibenlétéről vallott saját felfogásomat mondom el.

A patronázs² szó nézetem szerint *általában*, illetőleg *tágabb értelemben* jelenti a bajbajutott, akár önhibájukból, akár önhibájukon kívül álló okokból szerencsétlen sorsú embertársaink felebaráti támogatását és segítségét; a patr. munka pedig az erre irányuló állami, társadalmi és egyéni tevékenységet. Ez a patronázsnak általános, illetve tágabbkörű fogalma, melyet nevezhetünk *szociális* vagy *belügyi gondozó feladatnak*, illetve tevékenységnek is, mert megoldása, teljesítése a belügyi kormányzat feladata.

Különös, illetőleg *szorosabb értelemben* azonban patronázs alatt rendszerint az elhagyatott, az erkölcsi züllés lejtőjére sodort vagy már bűnelkövető gyermekek, fiatalkorúak és felnőtt büntetettek iránti emberbaráti segítséget, ezeknek a további sülyedéstől való megmentésére irányuló feladatot; patronázs munka alatt pedig az ennek megvalósítására irányuló tevékenységet értjük. Ezt szoktuk közönségesen *igazságügyi* vagy *bűnügypolitikai patronázsnak* is nevezni, mert szorosan összefügg az állam, a társadalom és az egyesek részéről a bűnelkövetés megelőzésére irányuló tevékenységgel és erkölcsi kötelességgel.

Miként ebből a meghatározási kísérletemből látható, a patronázs-ügy és a patr. munka nézetem szerint négyes irányú feladat, illetőleg tevékenység: vallási, erkölcsi, társadalmi és állami tevékenység, illetőleg feladat. Másként mondva: a patronázs és a patr. munka négy lőről fakad, négyes gyökérre vezethető

² Miért tartom meg a patronage és a patronage-munka jelzésére ezt a francia szót, ennek igazolására csak annyit kívánok megjegyezni, hogy a patronage szó is azok közé a szavak közé tartozik, melyekre nyelvészeink még nem találtak valóban megfelelő és a fogalmat teljesen visszaadó jó magyar kifejezést. Ahogy a „miniszter“, a „propaganda“, a „politika“, vagy az „opera“ szavak annyira begyökereztek nyelvhasználatunkba, hogy szinte észre sem vesszük, hogy ezek idegen szavak, úgy a patronázs szó is sokkal biztosabban és jellemzőbben fejezi ki az ehhez fűzött fogalmat, mint a helyette ajánlott „védelem“ vagy a „gondozás“ magyar szavak. A patronázs jellemzőbb kifejezés a „jótékonykodásnál“, több a „gondozás“ vagy a „segítés“ kifejezéseknél is. Talán még a *gyámoltás* magyar szó adná vissza leghívebben a patronázs valódi értelmét, de szerintem még ez sem egészen tökéletesen, úgyhogy — bármennyire szeretek mindig magyar szavakat használni, de ezidőszerint még jobbnak vélem megtartani a közhasználatú francia elnevezést. A *pártfogó* és *pártfogó tisztviselő* szavak helyesen fejezik ki az angol „probation“ és „probation officer“ kifejezések értelmét, de már a „pártfogás“ szó sem adja vissza a patronázs igazi jelentését.

vissza. Egyfelől a vallásos és az erkölcsi érzés teremtménye, másfelől a kultúrtársadalmak és államok egyik magasabbrendű hivatása és kötelessége.

Vallási szempontból — mondanom sem kell — a patronázs nem egyéb, mint a krisztusi második legfőbb parancsolatnak, a felebaráti szeretetnek követelménye és teljesítése. Kétezeréves parancs, kötelesség ez a hívő keresztyén emberek, a ker. társadalmak és a vallásos érzést megbecsülő és ápoló államok előtt, melyet gyakoroltak és gyakorolnak is kétezer év óta magánosok, egyházi és világi társadalmak és államok. Sajnos, nagy hézagokkal, százados szünetelésekkel.

Erkölcsi szempontból a patronázs a jólelkű és jószívű emberek számára iratlan parancs, szinte tudat alatti belső szükségesség, melyet nagyszerű példákkal igazolnak a magasabbröptű, valóban erkölcsös leikületű férfiak és nők s az általuk alapított jótékony egyletek, szövetségek és társulatok.

Szociológiai szempontból a patronázs okos és szükséges védekezés a szociális bajokból és ferdeségekből, a tudatlanságból, tömegnyomorból előrelátható társadalmi veszedelmek, forradalmak, lázongások kirobbanásai ellen. Ezt a feladatát minden igazi kultúrtársadalom egyesületi úton századok óta teljesíti. A társadalom nemes érzésű kisebbsége ezzel mintegy kiengesztelni akarja a nagy többség terhére írható azt a rengeteg hibát, mulasztást és bűnt, amiket az alsóbb néprétegek szenvedéseinek elnézésével elkövetnek. Nagy igazság van egyik kiváló francia szociológusnak (Lacassagne) szállóigévé lett abban a mondásában, hogy minden társadalomnak olyan büntetesei vannak, aminket megérdemel. Amit viszont megtoldhatunk azzal, hogy más oldalról minden társadalom annyi elismerést és dícséretet érdemel, — legalább a büntetőjogászok részéről — amennyit a patronázs-ügy felkarolásával és a patronázs tevékenység gyakorlásával teljesít.

Állami, illetőleg bűnügypolitikai szempontból végül a patronázs a büntető igazságszolgáltatás második legfőbb feladatának, a bűnelkövetés megelőzésének, a visszaesés leküzdésének vagy legalább visszaszorításának legbiztosabb és leghatásosabb fegyvere. A mai modern államok kezében — tekintsünk el most a mai háborús légkörtől — a büntető hatalom egyfelől a megtorlást, a büntettek szigorú megfenyítését szolgálja, másfelől azonban a mai leggyakoribb büntetésj eszköz, a szabadságvesztés-büntetés különböző alakjainak emberies alkalmazásával a büntetleste nem csupán sújtani, de egyúttal felemelni, erkölcsileg jobbra tenni, önfegyelmzésre tanítani, szorgalmas munkás életre szoktatni, nevelni akarja. Ennek a második, magasabbrendű feladatnak, a bűnelkövetők jobb útra térítésének, a szabad életbe való óvatos visszavezetésének nehéz munkáját végzi a patronázs.

A patr. munka tehát az állam szociális tevékenységének egyik igen fontos része.

A patronázs ügynek és munkának ez a négyes értelme és szerepe eléggé megmagyarázza annak fontosságát s mind a közönségre, mind az egyes emberek jólétére, biztonságára nézve áldásos voltát.

Nem kívánok ezúttal a patronázs-ügy történetével, a patr. munka kifejlődésének részleteivel sem bővebben foglalkozni. Csupán arra szeretnék pár szóval rámutatni, hogy a patronázs ügy kialakulása hosszú, lassú fejlődés eredménye, melynek csíráit, előzményeit, ha kétezer évre visszavezethetjük is, de voltaképpen csak a másfélévszázad előtti ú. n. felvilágosodás irodalma vetette fel és emelte uralkodó koreszmévé.

A patronázs alapeszméjét, a bajbajutott embertársainkon való segítés gondolatát helyvel-közzel feltalálhatjuk a régi világban is. Így különösen az európai jogfejlődésre oly döntő hatású régi római jognak több intézménye igazolja ezt. A francia „patronage“ szó latin gyökszava: a *patronus* fogalma világosan ismeretes és használatos náluk, több értelemben is.

Egyik alakját az itáliai földosztások és foglalások alkalmával előállott az a helyzetváltozás teremtette meg, hogy az addigi földtulajdonosokat az új birtokosok kivetették eddigi földtulajdonukból és elfoglalták helyüket. Az új tulajdonos lett így *patronus*, a régi pedig *klienssé* degradálódott. Az új tulajdonosnak kötelessége lett — mint *Balogh Károly* írja (*Martialis* c. rendkívül érdekes művében) — vagyonátvesztett elődjét eltartani és gyámolítani, ami eleinte naponta egy kosárka (*sportula*) ételmisszer nyújtásában állott. Később ezt meg lehetett váltani pénzzel, jószívű patronusok azonban az étel mellett csekély napi pénzadománnyal is segítették klienseiket. A császári korban ez a táppénz két aranypengőből állott, amit azonban *Domitianus* császár megszüntetett és újra életbeléptette az ősi jogszokást, a kliensnek napi ételmezését (*Balogh K.* id. m. 22. és 181. l.) A klienseknek pedig ezért az ellátásért kötelességük volt a patronust már kora reggel üdvözölni és napközben mindenüvé kísérni és szolgálatára lenni. Szegénysorsú, tehetséges fiatal emberek igyekeztek egy-egy jómódú befolyásos patronus védzsárnyai alatt felemelkedni.

Később azonban a patronus és kliens viszonya ferde irányt vett. Divalta jött a kegyhajhászás, izléstelen tömjénezés, szembédicsérés, élelmes és ravasz kliensek részéről a lármás dicsőítése a fórumon szónoklatot tartó patronusnak, vagy védő ügyvédnek, úgy hogy már *Martialis* erős gúnnyal ostorozza a talpnyaló, léha klienseket és az őket kihasználó patronusokat.

Másik alakja volt a római jogi patronus és kliens intézménynek a felszabadított rabszolgáknak, a libertinusoknak és előbbi uraiknak, ettől fogva ú. n. patronusoknak, viszonya. A felsza-

badított libertinus megkapta patronusának nevét, lakhelyét, örök nyughelyét. Viszont a patronus megkövetelhetette felszabadítottjától a tiszteletet, szüksége esetén a segítséget és örökrészt is kapott utána.

De patronusnak nevezték a rómaiak az ügyvédet is, aki a perbehívott feleknek és a bíróságnak is tanáccsal szolgált vagy vád-, illetőleg védőbeszédet tartott. Maga a praetor rendelt patronust annak, akit senki sem akart, vagy nem mert önként védeni (L. Vécsey Tamás: A római jog Institutioi. 1888. 250. l.).

A másik, a mai patronázs munkához közelebb álló alakja volt a bajbajutott embertárson való segítésnek az őskeresztynység idején gyakorlatba jött *börtönlátogatás* és a *rabok* szeretetteljes *gyámolítása*. Ez tényleg előképe a mai fogházmisszióknak és rabsegélyezésnek. A keresztynség első századaiban, az üldöztetés korában, rengeteg ker. vértanú pusztult el a földalatti lyukakban, ahova — börtön hiányában — kivégzés előtt a szerencsétlen mártirokat dobták. Ezeknek a kínos halálra szánt hit-sorsosoknak látogatása, sorsuknak valamelyes enyhítése eleinte csak önkéntes vállalkozók kegyeletes és bizony halálos veszedelemmel járó munkája volt. De már a III. évszázadban a megszállárduló egyház intézményesen is gondoskodik a foglyok segélyezéséről. Eleinte a *diakonusoknak* és *diakonisszáknak* teszik kötelességükké a foglyok látogatását és segélyezését. A 325-ben tartott niceaeai zsinat pedig *procuratores*, *pauperum* (szegények gondozója) névvel külön gondozó hivatalt létesít. Ez már kétségtelenül a mai patronázs eszméjének felismerése és kezdetleges megvalósítása. A ker. egyház azóta is másfélezer év óta gyakorolja ezt a nemes felebaráti munkát. A kath. és prot. egyházak a fogházmisszió végzésére ma is arra alkalmas lelkészeket állítanak be s külön diakonissza-képző intézeteket is létesítettek.

Ugyancsak a patronázs eszméje nyilvánul meg a kath. egyház jog *jus patronatus*, a magánkegyuraság és a királyi legfőbb kegyuri jog intézményében.

Kétségtelen azonban, hogy mindezek az előzmények csak megsejtését jelentik a mai patronázsnak, melyet a XVIII. század második felének *felvilágosodott irodalma*, majd a nagy francia forradalom harmadik jelszava, a *testvériség* eszméje tűzött napirendre és juttatott megvalósulásra. Ezt a nagyszerű emberbaráti mozgalmat a büntetőjogi barbarizmus elleni felháborodás és a modern emberies büntetőjog megeremtése iránti lelkesedés teremtelte meg. *Montesquieu* és az encyklopedisták mellett első sorban *Beccaria*, olasz grófnak „A bűnökről és büntetésekről“ (Dei delitti e delle pene. 1764) c. könyvecskéje adta meg a kegyelemdőfést a mindennapos halálbüntetésre és botozásra s a rettenetes emlékü torturás „igazságügyi kihallgatásra“ (Question judiciaire) épített régi büntetőjognak. *Beccaria* állítja fel a ma is uralkodó vezéreszmét: Jobb megelőzni, mint büntetni. A *bűn-*

tettek megelőzésének legbiztosabb, de legnehezebb eszköze a nevelés megjavítása. Beccaria könyve juttatja diadalra a halálbüntetés és az örökös botozás helyett a büntettek megjavítására alkalmas modern szabadságvesztésbüntetés intézményét s annak betetőzéseként a büntettekkel való emberies bánásmódot és a kiszabadult bűnösök emberbaráti gondozását.

Büntetéstani problémák (1933.) c. monográfiámban már rámutattam arra, hogy azt az óriási különbséget, ami korunk büntetőjogát a régi világtól elválasztja, talán semmi sem jellemzi annyira, mint az, hogy míg a régi világ büntetőjoga és büntető eljárása kimerítettnék vélte az állam büntető hatalmát és a büntető igazságszolgáltatást a bűnösnek ítél ember megbüntetésével, a bíróilag kiszabott büntetés végrehajtásával, addig a modern büntetőjog, körülbelül egy évszázad óta, a büntető igazságszolgáltatás szerves kiegészítő részül tekinti a *patronage-t*, azaz egyfelől az anyagi bajok vagy erkölcsi fogyatkozások miatt az elzüllés veszélyének kitett s így előreláthatóan a bűnözés útjára kerülő egyének — mind gyermekek és fiatakorúak, mind felnőttek és ezek családjainak — anyagi és erkölcsi támogatását s ezzel az illetőknek a bűnisméltléstől lehető megmentését, másfelől a már tényleg elzüllötteknek, a bűncselekmény elkövetése miatt büntetéssel sújtott vagy biztonsági intézkedés alá helyezett egyéneknek is a szabad társadalomba való visszatérésük esetén rendszeres támogatását és szeretetteljes gondozását.

Hogy a *patronázs kiegészítő része* az állam igazságügyi és közbiztonsági tevékenységének, ez ma már nem vitás kérdés. A probléma ma csak abban áll, hogy a *patronázs első sorban állami, avagy társadalmi feladat-e* s az egyesítő felfogás elfogadása esetén, miképen kell a társadalom tevékeny közreműködését megszervezni a *patronázs munkában*. A további vitás kérdések még: a gyámolítandók körének és ezek egyes csoportjai tekintetében a *patronázs munka tagozásának, rendszerének és részletkérdéseinek helyes és célszerű megoldása*.

Az említett munkámban, de másutt is többször kifejeztem azt a határozott nézetemet, hogy a *patronázs egyaránt állami és társadalmi feladat*, vagyis ezen a nemes, emberies munkamezőn az államnak és a társadalomnak kezét fogva, közös erővel, egymás munkáját kiegészítve és egymás szerveit kölcsönösen felhasználva kell tevékenykedniök. Az állam a maga eszközeivel, az állami gépezet szerveinek a *patronázs munkába beállításával* mintegy hóna alá nyúl a társadalomnak, megvalósítja azokat a törekvéseket, melyeket tisztán társadalmi, egyesületi úton, a magánosok legodaadóbb buzgalmával sem lehetne keresztülvinni. Az államnak ez a vezető, irányító és felügyelő közreműködése mellett elég tere marad még mindig a társadalomnak, a jótékony egyesületek, az önkéntes pártfogók, gondozók (*Socialfürsorger*) tevékenységének.

Ha így ezekkel az elvi kérdésekkel tisztába jöttünk, a további kérdés a patronázs gyakorlati keresztülvitele, a patronázs munka helyes megosztása, a különböző patronázs intézmények feladatának szabatos meghatározása.

Miként fentebb említettem, a patronázsügy mai fejlettségi fokán annak két főágát kell megkülönböztetni: az általános, illetőleg a lág értelemben vett patronázst, ami a belügyi igazgatáshoz tartozik és az igazságügyi vagy bűnügypolitikai patronázst, amelynek legfőbb szerve és irányítója az igazságügyminisztérium. Mi tartozik ebből a széleskörű patronázs munkából a Fiatalkorúak Felügyelő Hatóságára?

A Fiatalkorúak Felügyelő Hatóságát a Bn. hívta életre. Ez a korszakalkotó bűnügypolitikai törvényünk kétségtelenül és kifejezetten is az erkölcsi züllés veszélyének kitett gyermekek és a bűnelkövető gyermekek és fiatalkorúak ügyeit első fokon intéző hatóságok és intézmények felügyeletével és gondozásával bízta meg a Felügyelő Hatóságot. Kétségtelen tehát, hogy erre a Hatóságra és ennek tagjaira csak az ú. n. igazságügyi patronázs ügyek, ennek részletei és intézményei tartoznak. Az általános, mondjuk szociális patronázs ügyek kívül esnek a Felügyelő Hatóság ügykörén.

A kérdés biztos megoldása, a patronázs ügyekben való osztás azonban a Bn. világos rendelkezései mellett sem olyan egyszerű és könnyű, mint első pillanatra látszik.

A szociális patronázs ügy egyes ágai vagy részei csak úszó határokkal választhatók el a szoros értelemben vett, ú. n. igazságügyi patronázstól. Amilyen természetes, hogy a szegényügy, vagy a közegészségügy, a munkásbiztosítás, betegségéelyezés és az agkori biztosítás, a kised-, illetőleg csecsemővédelem, melyekről a magyar állam is, a XX. század elejétől bámulatatosan fellendült szociális gondozás eszméjétől indítatva, a legújabb törvények egész sorát alkotta meg és a jóléti intézmények gyönyörű mintáit hívta életre, mindezek az általános patronázs kérdések kiesnek a Felügyelő Hatóság sajátképeni munkaköréből; annyira bizonyos másfelől, hogy az ú. n. *gyermekvédelem*, ha nem a maga egészében, de bizonyos részében a mi feladatunkhoz és munkaterületünkhöz is tartozik. De a többi általános természetű kérdések is, így a ma legfontosabbnak látszó „*családvédelem*“ kérdése, legalább bizonyos vonatkozásban minket is erősen érdekel, sőt a züllött gyermekek és fiatalkorúak felügyeletéből és gondozásából folyó kötelességünktől elválaszthatatlan.

Erre való tekintettel a Fiatalkorúak Felügyelő Hatóságának ügyköre s tagjainak munkája kettős irányú.

Első, vagyis közvetlen feladata és tevékenysége három nagy problémát ölel fel:

1. az erkölcsi romlásnak, a züllés veszélyének kitett és a bűnelkövető gyermekek és fiatalkorúak ügyét egész terjedelmében;

2. a fogház misszió egész kérdését és

3. a javítónevelő intézetekből és a fiatalkorúak fogházából kibocsátottak utógondozását.

Másik, nem kevésbé fontos feladata azonban a Végrehajtási rendelet (1909. évi 27.400. sz. I. M.) 3. és 48. §-ai értelmében az erkölcsi romlás veszélyének kitett vagy züllésnek indult gyermekek és fiatalkorúak „társadalmi védelmének ügyét: a *patronázt*, a rendelkezésre álló eszközökkel *előmozdítani*.” Evégből felügyelni arra, hogy a patronázs hatóságok és intézmények „egységes, céltudatos és tervszerű eljárást kövessenek s területén a fiatalkorúak védelmére szükséges társadalmi egyesületek és intézmények létesüljenek. Evégből kötelessége szükség esetén a patronázs elővitelére *megfelelő társadalmi mozgalmat kezdeményezni* s azok irányításában és vezetésében résztvenni.”

Ez a második feladatkör tehát már általános természetű és itt kapcsolódik bele a tág értelemben vett szociális patronázs munkájába. Vagyis adott esetben érintkezésbe kell lépnie a Felügyelő Hatóságnak a tág értelemben vett patronázs ügyeket intéző hatóságokkal, így különösen a gyermekvédelemmel és a családvédelemmel foglalkozó hatóságokkal és intézményekkel s velük összhangzatosan eljárni a fiatalkorúak erkölcsi védelme és felsegítése kérdéseiben. S éppen a „kezdeményezés, az irányítás és a vezetés” van a Felügyelő Hatóságra ruházva, ami adott esetben az ig.-miniszter úrhoz intézendő előterjesztések és javaslatok kidolgozásában is áll.

Lássuk azért kissé közelebről a Felügyelő Hatóság feladatkörét és tagjainak teendőit.

1. A *gyermekvédelem* ma már hatalmasan kifejlett mezején a munka oroszánrészét az 1901. évi gyermekvédelmi két törvény alapján felállított állami gyermekmenhelyek és az 1906-ban alapított *Gyermekvédő Liga* és legújabban az ú. n. *Országos Egészségvédelmi Szövetség* (előbb Orsz. Stefánia Szövetség) végzik. A *Fiatalkorúak Felügy.* Hatóságára tehát ezen a téren csak a szorosan vett igazságügyi patronázs munka tartozik, vagyis az erkölcsi romlásnak kitett vagy züllött és bűnelkövető gyermekek és fiatalkorúak ügye.

Ez a differenciálás azonban, ami a gyakorlatban mereven alig is vihető keresztül, csak a legújabb idők fejleménye. Alig egy félévszázad óta igyekeznek a szerencsétlen sorsú gyermekek és fiatalkorúak iránt érdeklődő jószívű emberbarátok, magánosok, egyesületek és maga az állam is a gyámolításra szoruló ilyen csoportokat egymástól elkülöníteni és mind a helyes munkamegosztás, mind a gyámolítás sikere érdekében a különböző korú és jellemű csoportok (csecsemők, kisdedek, gyermekek, fiatalkorúak) számára megfelelő sajátos intézeteket és intézményeket létesíteni.

Az árván maradt vagy teljesen család nélkül álló, kitett, lelenc gyermekek; a szüleik vagy ú. n. gondozóik által agyonspanyargatott mártír-gyermekek; a nyomorban lévő családok rongyokban élő és éhező vagy éppen a szüleik által bűnre tanított gyermekek felkarolása, a teljes elzülléstől vagy megsemmisülés-től megmentése már századokkal ezelőtt megragadta egyes könyörületes lelkű emberbarátok szívét. Így jöttek létre — igaz, csak fehér hollók gyanánt — már a XVI—XVIII. századokban különböző nevű intézetek, árvaházak, fenyítőházak, javítóházak, melyekben az utcáról összeszedett gyermekek egy-egy csoportját igyekeztek emberi sorshoz juttatni, őket szorgalmas, becsületes munkásokká nevelni.

A legrégibb ilyen intézetek inkább a mai igazságügyi patronázs körébe sorozható gyermekek számára létesültek. Közönségesen az 1555-ben Londonban megnyitott *Bridewell-javítóházat* (House of correction) szokták a gyermekvédő, illetőleg javítóintézetek ősének tekinteni, miután ide csavargók és koldusok mellett szegény gyermekeket is elhelyeztek. Ez az intézet azonban, mint az újabb kutatások felderítették, inkább a mai dologházak ősének mondható. A mai javítóintézetek igazi őseül inkább az *amsterdami* városi tanács által 1595-ben megnyitott „*fenyítőházat*“ (Tuchthuiz) tekinthetjük. Ebbe ugyanis az alapszabályok szerint a munkára szorított „mindenféle csavargók, csirkefogók és hasonló“ személyeken kívül „tisztességes családból való, de rosszerkölcösű gyermekeket“ is felvettek. A XVII. században aztán az amsterdami példa nyomán a németországi Hansa városok alapítanak rosszerkölcösű fiatalok számára ú. n. *fenyítőházakat*. A XVIII. században a XI. Kelemen pápa által Rómában 1703-ban alapított *San Michele-intézet* az, mely már kifejezetten és kizárólag fiatalkorúak megjavítására szolgált. Ezek az első fecskék azonban valóban csak előhírnökei a XVIII. század vége felé megindult nagyarányú emberies mozgalomnak, mely céltudatosan a züllés útjára került fiatalkorúak *javítónevelését* tekintí feladatának.

Angliában John Howard-nak, a modern börtönügy apostolának nevéhez fűződik az első *farm-iskola* megalapítása. Ő hozza össze 1788-ban az ú. n. „emberbaráti társaságot“ (Philanthropic Society-t), mely a szegény gyermekek és az elítéltek hátramaradtjainak gondozását és a bűn útjára tévedt gyermekek javítónevelését tűzi ki feladatául. Ez a társaság nyitja meg 1792-ben Hackney faluban az első farm-iskolát,³ mely (1849-ben Redhillbe

³ Érdekes esete az angol és a magyar jog találkozó pontjainak az is, hogy a John Howard által 1792-ben alapított első *farmiskolával*, a hivatalosan ú. n. *reformatory school*-ok ősével ugyanazon időben, 1792-ben kívánja hazánkban is törvénybe iktatni az 1790/91. évi országgyűlésünk által kiküldött jogügyi választmány a javítóházakat, a *domus correctoriákat*.

áthelyezve) mint „*The Philantropic Society-s Farm School*“ ma is fennáll. Ennek a mintájára létesültek aztán a XIX. században sereg számra a hasonló célú intézetek. Ezekről rövidesen törvényeket is alkot Anglia (legújabbán az 1908. és 1932. évi összefoglaló „*Children Act*“), úgyhogy ezen a téren kétségtelenül az európai államok között Anglia lett a példaadó és vezető állam.

Anglia mellett, sőt azt pár évtizeddel megelőzve, az észak-amerikai vezető államok (Newyork, Massachusets) karolták fel leglelkesebben a gyermekvédelmet, a börtönügyet és a rabsegélyezést. A fogházak (Jails) botrányos elhanyagolása és sok éretlen kísérletezés miatti alapos kifogásoktól eltekintve — amiket északamerikai tanulmányútamon magam is tapasztaltam — legteljesebb elismeréssel kell adóznunk Északamerikának a gyermekvédelem és a rossz útra tévedt fiatalok javítónevelése terén végzett százados munkájáért s a nagyszámú gyermekvédő és javítónevelő mintaintézetért, amiket egyes Maecenások, városok és államok létesítettek, valamint a próbárabocsátás, a pártfogó tisztviselői állás, a fiatalok külön fogháza (Reformatory), a „fiatalok köztársasága“ (Junior Republic) és mindenekfelett a fiatalok bírósága (Juvenil Court) megteremtéséért, ezekért az európai államokba is rövidesen átültetett egészséges alkotásokért.

Nem terjeszkedhetem ki részletesebben ennek a nagyszerű lelkes mozgalomnak, a gyermekvédelem ügyének ismertetésére, mely az utolsó száz év alatt az összes európai államokban is a legnépszerűbb és állandóan szőnyegen tartott kérdés lett. Csupán annyit említek még meg, hogy hazánkban az első árvaházat gr. *Széchenyi Ferenc* alapította, aki 1763-ban a tallósi kastélyát árvaházzá alakíttatja át. Ez az első árvaház azonban több mint egy félévszázadig egyedülálló példa marad, míg aztán a nagynevű *Brunswick Teréz* grófnő, igazi apostoli buzgalommal megindítja a *kisdeddóvás* és az *árvaházak* létesítésének ügyét. Az ő nevéhez fűződik az első ú. n. *kisded-árvaház*“ (Angyalkert) megnyitása Budán 1828-ban és *kisdeddóvó* intézeteket létesítő egyesület megalapítása. Ezeknek a lelkes kezdeményezéseknek a nyomán aztán a magyar társadalom is elismerésreméltó buzgalommal karolja fel a különböző nevű gyermekvédelmi intézetek felállítását, úgyhogy a XIX. század végén már 105 ilyen intézetről számol be az 1899-ben nálunk ülésező nemzetközi gyermekvédő kongresszust előkészítő bizottság, mely 105 intézetben már akkor több mint 5000 gyermeket gondoztak és neveltek. Az 1901. évi gyermekvédelmi törvényeink alapján felállított 18 állami gyermekmenhelyben pedig 1907-ben már 311 gyermektelepen 60.000 elhagyatott gyermek részesült gondozásban. A csecsemő és *kisded* korúak védelmére 1906-ban alapított Országos Gyermekvédő Liga, 1915-ben alakult *Stefánia Szövetség*, 1941. óta az Országos Egészségvédelmi Szövetség (vidéken Zöld-keresztes szervezet) a 3 (legújabbán 6) évesnél ifjabb gyermekek ezreiről gondoskodik.

Hangsúlyozottan kiemelem, hogy a Felügyelő Hatóság hatáskörébe a Bn. és az 1909. évi 27.400. sz. I. M. rendelet értelmében ebből a nagy és még mindig szélesebb körre terjedő mozgalomból különösen és első sorban csupán az *erkölcsi züllés útjára tévedt*, tehát *javítónevelésre szoruló* gyermekek és fiatalkorúak ügye tartozik, helyesen ez az a tér, ahol a mi különös patronázs munkánk kezdődik. A Felügy. Hat. tagjainak feladata és munkája abban áll, hogy a „próbára bocsátott”, a javító intézetekből és a fiatalkorúak fogházából kísérletileg kihelyezendő fiatalkorúak ügyeit esetenként elbírálják és javaslatot adjanak az ig.-miniszter úrnak a feltételek szabadonbocsátás, illetve kísérleti kihelyezés vagy annak megtagadása, más esetekben a szabadságra méltatlannak bizonyult fiatalkorúnak a javítónevelő intézetbe visszaküldése vagy a fiatalkorúak fogházában javíthatatlannak látszó fiatalkorúnak javítónevelő intézetbe szállítása iránt.

Ennek a körében hárul aztán a Felügy. Hatóság tagjaira esetleg a pártfogói munka tényleges teljesítése is, ha a Fel. Hat. elnöke vagy tanácselnöke valamelyik tagtársunkat a „próbára bocsátott” vagy kísérletileg kihelyezett fiatalkorú egyéniségének, környezetének közvetlen megvizsgálására kéri fel. Az így megbízott felügy. hat. tag ekkor egészen úgy jár el, mint a fiatalkorúak bírāja által kirendelt pártfogó vagy pártfogó tisztviselő. De egyébként is, mihelyt egy züllés útján levő fiatalkorút a Felügy. Hatóságnak valaki bejelent, a Hatóság köteles az illetőre vonatkozólag a legszükségesebb intézkedést megtenni és a gondozásra illetékes hatóságot vagy intézményt értesíteni, illetőleg a fiatalkorút odaküldeni.

2. A Felügyelő Hatóság második és szorosabban sajátos feladata a *fogházmisszióra való felügyelet* és ennek vezetése, irányítása. Ez az ügykör teljesen és kizárólag a Felügyelő Hatóság munkaterülete.

A *fogházmisszió* a régebben ú. n. *rabsegélyezésnek* egyik része, a letartóztatási intézetekben levő elítélt büntettek erkölcsi és lelki gondozása. Ennek az előzményei, mint említettem, jó kétezer esztendőre visszavihetők. Sajnos, a keresztyénség öskorában megindult fogházlátogatás és fogházmisszió hamarosan elakadt, mondhatni megszűnt. Hiszen a középkor és az újkor örökös háborúi, sokszor évtizedekig, olykor évszázadokig elnyult bel- és külháborúk idején ilyesmire szó sem lehetett. Annál kevésbbé, mert a szabadságvesztés, a börtönbüntetés másfél évezreden át nem is létezik. A letartóztatás csak a büntető eljárás lefolytathatása, a rettenetes torturázás és a kivégzés teljesíthetése végett, rendszerint rövid ideig tartott. A büntetés rendes eszköze a halálbüntetés vagy a bot, amiknek végrehajtásához nincs szükség börtönökre. Csak a XVIII. század végén indul meg a mai értelemben vett börtönök építése s ezzel karöltve kelhetett új életre a fogházmisszió.

Az első fecske ily irányban az Északamerikában, Filadelfiában, 1776-ban alapított *Society for assisting distressed prisoners*, mely egyesület *Pennsylvania Prison Society* néven ma is fennáll, tehát Isten jóvoltából 166 éves rabsegélyező egyeslet. Európában elsőnek a dániai Jütland szigeten levő Odense városban alakult 1797-ben rabsegélyező egyesület. A XIX. század első tizedétől kezdve azonban, a hatalmasan fellendült börtönügyi mozgalom kapcsán sorra alakulnak a rabsegélyező egyesületek, melyek sok helyen szövetségekbe tömörülnek. Mintaszerűen szervezte a rabsegélyező egyesületeket Belgium az 1891. évi törvényével. Itt minden arrondissement székhelyén 1—1 patronázs-egyesület (Comité de patronage des condamnés libérés et de la protection de l'enfance) működik. A Comités állami segélyt kapnak s a király által kinevezett tagokból álló Commission royale des patronages legfőbb felügyelete és irányítása alatt dolgoznak. Olaszországban az 1930. évi új Codice Penale már a büntető codex keretében gondoskodik a patr. tanácsok felállításáról s a „belső“ és „külső“ gondozásról.

A *rabsegélyezés* ügye hazánkban is a XIX. század hetvenes éveitől fogva szép fejlődésnek indult. 1907-ben, amikor az első rabsegélyező kongresszust tartottuk Pécsen, már 43 rabsegélyező egyesletünk működött. Ez az első rabsegélyező kongresszus azonban ezen a néven utolsó is lett, mert a kongresszus az erők szétforgácsolásának megakadályozása érdekében kimondta a rabsegélyező egyesleteknek a patronage egyesletekkel való összeolvasztását, abban a reményben, hogy ezzel és különösen a felállítani javasolt *országos patronage tanács* vezetése alatt a rabsegélyezés az addiginál is nagyobb erővel és rendszeresebben fog fejlődni. Sajnos, ez a reménységünk nem következett be. Sőt ellenkezőleg, az első világháború és az utána bekövetkezett gazdasági összeomlás romboló hatása alatt a rabsegélyezés lassanként el lanyhult. A patronage egyesletek fontosabb és égetőbb feladatnak tekintették a gyermekvédelmet s lassanként szinte megelégedettek a pécsi kongresszus határozatáról és terveiről.

Ugy hogy ma éppen ott állunk, hogy nekünk, a Felügyelő Hatóságoknak lesz egyik legfontosabb kötelességünk a rabsegélyezés ügyét a mai kátyuból kiemelni és az ig.-miniszter urat felkérni ennek a bűnügypolitikai szempontból annyira fontos kérdésnek rendezésére és a fogházmisszió ezen ágának megszervezésére. A minisztérium börtönügyi osztálya nagyérdemű főnökének és munkatársainak jóindulata és hathatós segítsége ez irányban mellettünk van s remélhetjük, hogy ezt a rendkívül fontos patronázs munkát is végre a helyes mederben és az annyira kívánatos sikerrel indíthatjuk meg.

Nem kívánok ezúttal határozott javaslatokkal előállni, csak annyit említek fel, hogy mai látásom szerint legelső feladat lesz a megszűnt rabsegélyező, illetve patronázs egyesleteket életrekel-

teni s ezeknek egyik legfőbb teendője gyanánt előírni a fogházmisszió tervszerű és rendszeres végzését s különösen a letartóztató intézetekből kibocsátott elítéltek utógondozását. (Ez utóbbiról mindjárt külön is kell szólanom.) Evégből ajánlatos lenne a kir. ítélőtáblák és kir. törvényszékek elnökeit, a kir. főügyészeket és kir. ügyészségi elnököket felhívni, hogy a területükön volt ilyen egyletek talpraállítása iránt tegyenek lépéseket.

3. A harmadik s talán még az előbbieknél is fontosabb része a Felügyelő Hatóság patronázs munkájának az *utógondozás*. Voltaképen ez is a fogházmisszió egyik részlete, annak folytatása és betelődése. Ez a kérdés azonban az, melynek elhanyagolása, az ezzel való nemtörődés legégetőbb sebe egész börtönügyünknek és bűnügypolitikánknek.

Több mint egy félszázad óta a bűnügyi politika legfontosabb problémája gyanánt tárgyalták a nemzetközi kongresszusok és annak hazai csoportjai, valamint a jogászegyletek büntetőjogi osztályai a *visszaesés elleni küzdelmet*. Riasztó statisztikai adatok állnak előttünk, mennyire nő és folyton fokozódik a szabadságvesztési intézetekből kibocsátott büntettek körében a visszaesés. Nálunk is, külföldön is. Lehet mondani, a kibocsátás után pár hó múlva a szabadonbocsátottak túlnyomó része s éppen a veszedelmesebbek, a már többször büntetett előéletűek, újból a bűn útjára lépnek s újabb és újabb börtönbüntetést, illetőleg újabb biztonsági intézkedést, szigorított dologházat kell rájuk kiszabni. Mindenütt törvénybe iktatták az ilyen megrögzött, szokásos büntetteknek határozatlan időre biztonsági letartóztatásba helyezését. Sajnos, nem sok eredménnyel. A visszaesés lavínája ma is folyton nő és nő.

Mi ennek a magyarázata? Sok minden érthető ok között legelső sorban az, hogy a kibocsátott elítéltekkel szemben sem az állam, sem a társadalom nem helyesen, sőt mostohán, szűkkeblűen s ki merem mondani, okatlanul és könnyelműen járnak el.

Közismert dolog, nem szükséges hosszasan fejtegetnem, hogy a társadalom, különösen éppen a munkaadók, akiknél a szabadult rab munkát kaphatna, valósággal irtóznak a „börtönviselt” embertől. Mit tegyen már most a börtönből kiszabadult s talán a becsületes munkás életre készülő ember? Munkát nem kap, sőt ha kap is valahol, de jelentkeznie kell a rendőrségnél, innen a munkaadója megtudja viselt dolgait, mire a munkából rögtön elbocsátja. Azt a pár pengőt, amit rabmunkája után elbocsátásakor kezébe nyomtak, pár nap alatt feléli s így újra csak az éhenhalás vagy az újabb bűncselekmény elkövetésének dilemmája áll előtte.

A társadalomnak ez az irtószása a kibocsátott elítéltektől lelektanilag ugyan érthető és bizony, ez a társadalmi ferde felfogás nehezen lesz leküzdhető, de éppen ez a körülmény, hogy a

kibocsátott raboknak munkával ellátása ilyen nehézséggel jár, teszi indokolttá azt a sokunk által már régen hangoztatott javaslatot, hogy ezt az ügyet, az egész utógondozás kérdését államosítani kell, vagyis az állam minél előbb — akár külön törvényben, akár az általam is már több mint négy évtizeden át igen sokszor sürgetett büntetés végrehajtási törvény keretében — részletes és gyakorlatias intézkedéseket tegyen ennek a rendkívül fontos kérdésnek a megoldására. Számos külföldi állam már megalkotta a büntetőjog harmadik kodexét, a büntetés végrehajtási törvénykönyvet s ebben rendelkeznek az utógondozásról; Németország és Olaszország pedig külön törvényekkel, illetőleg rendeletekkel igyekeztek megszervezni az utógondozást.

Pulszky Ágost, a magyar jogbölcsezet legmélyebben szántó elméje és *Tauffer Emil*, a magyar börtönügy egyik legérdemesebb apostola közösen írt régibb munkájukban (A börtönügy multja stb. 1867.) a fokozatos hörtönrendszer harmadik szakáról, a közvetítő intézetekről, azt írják, hogy az oltani kezelés hasonló a betegszoba elővigyázatos szellőztetéséhez. Én azzal egészítem ki ezt a szép és igaz mondást, hogy a patronázs pedig olyan, mint mikor a lábbaállított nehéz beteget karonfogjuk és vezetgetjük, hogy meg ne botoljon a szabadon járásban, melyet a hosszú betegség alatt szinte elfelejtett.

Nálunk, sajnos, ez iránt a kérdés iránt hivatalos körökben is még mindig az említett elfogultság uralkodik. Pedig előzmények és kísérletek nem hiányoznak nálunk sem ezen a téren. Éppen most száz évvel ezelőtt a Deák Ferenc és nagy kortársai által készített európai hírű 1843-iki büntetőtörvényjavaslatok közül a harmadik javaslat tisztán a „börtönügyről“ szólt. Ez a törvényjavaslat felölelte a büntetésvégrehajtás összes kérdéseit és részletes szabályokkal gondoskodott a leggyakoribb büntetés, a szabadságvesztés büntetés foganatosításának részleteiről. Ez a javaslat a magyar jogfejlődés végtelen kárára nem lett törvénné. 67 után a szintén magasröptű szellemű új igazságügyminiszter, Horváth Boldizsár szintén felkarolta ezt a tervet és amellet, hogy megkísérelte a 43-iki javaslat törvényerőre emelését. 1870-ben egy részletes (289 §-ból álló) rendeletet adott ki, melyben a büntetések végrehajtásának részletei gondosan szabályozva voltak. Ez a rendelet életbe is lépett és maradt igen sokáig, de részleteiben rengeteg újabb módosító rendeletek jelentek meg. Ma is csupán rendeletileg van szabályozva nálunk a büntetés végrehajtás.

Nem tartozik e tanulmányom keretébe ennek a nagy fontosságú kérdésnek a beható tárgyalása, csupán azért hoztam fel, hogy az utógondozás kérdése, ami tényleges betetőzése az állam büntetőjogi feladatának és kétségtelenül az állam egyik magasabbrendű s a közbiztonság megóvása szempontjából valóban égető kötelessége, ez a nagy probléma akár így, akár úgy — akár

külön törvényben, akár a talán valamikor mégis csak szőnyegre kerülő büntetés-végrehajtási törvényben — egyszer már megoldassék.

Vigasztalóbb a helyzet a kísérletileg kihelyezett fiatalkorúak utógondozása tekintetében.

A B. Novella, illetőleg annak végrehajtási rendelete (1909. 27.100.) ugyanis azt írja elő, hogy a javítóintézetekből kísérletileg kihelyezendő fiatalkorúak elhelyezése érdekében az igazgató köteles nyilvántartani azokat a munkaadókat, akik a kihelyezendő növendékek foglalkoztatására vállalkoztak s a növendék elhelyezésének biztosítása érdekében ezekhez, szükség esetében pedig a patronázs és más jótékony egyesületekhez, a *fiatalkorúak felügyelő hatóságához*, a munkaközvetítő intézetekhez és a köz-igazgatási hatóságokhoz fordul. Ha a növendék szülei megbízhatók, a kihelyezés előtt őket meg kell hallgatni és ha a növendék jövője érdekében kívánatos, kérelmükre a növendéket hozzájuk kell kihelyezni. A növendék kihelyezését mindaddig nem szabad javaslatba hozni, amíg elhelyezése biztosítva nincs.

Örömmel állapíthatom meg, hogy a javítónevelő intézeteink igazgatói a Bn. által rájuk rótt ezt a nemes feladatukat lelkiismeretesen és szép sikerrel teljesítik. Az aszóni intézetben legutóbb tett látogatásom alkalmával közvetlenül tapasztaltam, milyen nagy szeretettel gondoskodik az igazgató a kibocsátandó növendékek elhelyezéséről és jövődő életpályájukról. De a többi intézeteinkről is megnyugtató értesüléseim vannak.

A Bn. említett bölcs rendelkezései folytán a Felügyelő Hatóságra és tagjaira e részben az a kötelesség és munka hárul, hogy az ilyen kísérletileg kihelyezésre ajánlott fiatalkorúnak megfelelő elhelyezéséről gondoskodjanak. Ezt a feladatot adott esetben az a felügyelő hatósági tag fogja teljesíteni, akit ezzel a nem könnyű munkával a tanács megbízott. Ennek lesz kötelessége az illető fiatalkorú részére elhelyezést, otthont, keresetet biztosítani. Megkönnyíti ezt a munkát az a körülmény, hogy a Felügyelő Hatóság is nyilvántartást vezet azokról az intézetekről, munkaadókról, ahova az ilyen fiatalkorúak megnyugtvással elhelyezhetők.

Kétségtelenül legmegnyugtatóbb elintézés, ha a kihelyezett fiatalkorút régi családjába küldhetjük vissza. Ez azonban csak akkor lesz helyénvaló, ha a fiatalkorúnak családi környezetbe kifogástalan és a család szívesen vissza is fogadja a kibocsátottat. Ez esetben azonban a megbízott tag kötelessége lesz az illető családdal, még a fiatalkorú kibocsátása előtt összeköttetésbe lépni, őket előkészíteni, tanácsokkal ellátni, hogy miként fogadják a visszatérő fiút vagy leányt és azután is állandóan szemmel tartani mind a fiatalkorút, mind a családot. És ha a fiatalkorú nem jól viselkedne, viszálykodna szüleivel vagy más családtagokkal, ezt lehetőleg ügyesen el kell intézni, ha pedig erre nincs kilátás,

a megbízott tag azonnal értesítse hatóságunk elnökét vagy a tanácselnököt, az elnök, illetőleg a tanács pedig szükség esetén a fiatalokorúak bíróját s esetleg, ha a szabadság visszavonása látsszana szükségesnek, az igazságügyminiszter urat.

Ha a fiatalokorú családja nem megbízható, máshova kell elhelyezni a fiatalokorút. Hová, ez mindig az illető fiatalokorú egyéniségétől, értelmi állapotától, képességeitől és attól függ, mire lett a javítóintézetben kiképezve, mire van hajlama és milyen pályán remélhető boldogulása és jövőjének biztosítása. Mindezek iránt az ulógondozással megbízott tagtársunk kötelessége lesz alaposan tájékozódni és a lehető legbiztosabb módot választani.

Ime, ez a legrövidebb tájékoztató erről az utolsó teendőről, mutatja, milyen különböző és sokszor nehéz, de alapjában mindig felemelő és áldásos munka vár a Felügyelő Hatóság tagjaira

De ezeken a szorosán vett patronázsmunkákon felül a Felügyelő Hatóságnak és tagjainak másik, általános jellegű feladata és hivalása még a *patronázs-ügy előmozdítása*, a patronázs eszme terjesztése, új patronázs egyletek és intézmények létesítésének elősegítése, röviden: a *patronázs propaganda*. Felügyelő Hatóságunknak és tagjainak patronázs munkája nem csupán a tanácsüléseinken való részvételből, az odakerült kihelyezési ügyek elintézéséből áll, hanem a tagok „tiszteleti állása” azt is kívánja, hogy *mindegyikük apostola vagy legalább is buzgó terjesztője legyen a patronázs eszmének* és pedig nemcsak a szűkebb értelemben vett igazságügyi, hanem az általános patronázs-ügynek is és maga is vegyen részt — amennyire állása vagy elfoglaltsága engedi — a különböző patronázs-egyletek valamelyikében és tehetsége szerint segítse előre azt a nemes emberbaráti feladatot, amit a keresztyén erkölestan s a magyar társadalom és hazánk érdeke, jobb jövője, felvirágoztatása minden jóérzésű embernek magasabbrendű kötelességéül ír elő.

